

STEPHEN G. DAITZ, *The Jerusalem Palimpsest of Euripides. A Facsimile Edition with Commentary*. Berlin, Walter de Gruyter & Co., 1970, IX + 32 p. in 4°, 71 planșe, 86 DM.

Palimpsestul păstrat în Biblioteca Patriarhală din Ierusalim (ms. H) este probabil cel mai vechi dintre manuscrisele care conțin porțiuni apreciable din textul lui Euripide. El cuprinde fragmente din șase piese, *Hecuba*, *Fenicienle*, *Oreste*, *Andromaca*, *Hipolit* și *Medeea*, 1593 de versuri, cu totul. Semnalat încă de la jumătatea secolului trecut, palimpsestul de la Ierusalim a început să fie studiat cu adevărat numai în ultimii patruzeci de ani. Atât descrierile, cât și colaționările publicate până în prezent (de K. Horna în 1929, de J. A. Spranger în 1937, de D. Page în 1938 și de A. Turyn în 1957) se bazează pe fotografiile realizate în condiții obișnuite. Starea proastă în care se găsește palimpsestul face, însă, ca aceste fotografii să fie, în foarte multe locuri, ilizibile. În ciuda unor dificultăți considerabile, S. G. Daitz a reușit, în vara anului 1966, să fotografieze manuscrisul H la lumina ultravioletă. Această tehnică a făcut ca textul lui Euripide, acoperit astăzi de un comentariu biblic, să apară cu destulă claritate și să poată fi citit, pentru prima dată, în întregime. Lucrarea pe care o prezentăm reproduce, în condiții grafice excepționale, 71 de facsimile ale paginilor care poartă textul lui Euripide în manuscrisul H (pentru a îngădui o comparație, prima pagină a fost fotografiată și la lumina normală și la lumina ultravioletă, vezi planșele 1—3, 59 și 56). Pe lângă aceste prețioase planșe, volumul mai cuprinde o introducere și câteva capitole de comentariu. Introducerea începe cu un scurt istoric al documentului, pentru a se ocupa apoi de descrierea codicologică a palimpsestului: sint examinate, printre altele, constituirea manuscrisului, dimensiunile lui și sistemul de liniere. Se precizează, pentru prima dată, că textul a fost scris de trei copiiști diferiți și se specifică ce pagini aparțin fiecăruia dintre ei. Colaționarea manuscrisului îi oferă lui S. G. Daitz prilejul de a semna mai multe lecțiuni interesante și de a corecta erorile făcute în descrierile anterioare ale acestui important document. În continuare este discutată problema raporturilor dintre palimpsestul de la Ierusalim și celelalte manuscrise euripideice. Pentru a da o imagine clară a acestor raporturi, S. G. Daitz alcătuiește un tablou care indică, pentru fiecare piesă în parte, cîte concordanțe există între H și manuscrisele ABMLPV și de cîte ori unul dintre aceste manuscrise concordă cu H în exclusivitate (comparația se face pe baza aparatului critic al ediției Murray). Ceea ce reiese din acest tablou este că afinitățile dintre H și restul manuscriselor variază de la o piesă la alta, în limitele unei asemănări predominante a lui H cu B și M. Analiza scholiilor, urmărită numai prin sondaj, confirmă această concluzie. În sfârșit, într-o ultimă secțiune a lucrării, S. G. Daitz revine asupra datării lui H, susținând din nou că el a fost copiat între 950 și 1050, împotriva lui A. Tuilier, care, în anul 1968, i-a atribuit o dată mult mai recentă (între 1160 și 1165).

Liana Lupăș

G. B. PELLEGRINI, A. L. PROSDOCIMI, *La lingua venetica. I. Le iscrizioni*, a cura di G. B. Pellegrini, A. L. Prosdocimi. II. *Studi*, a cura di A. L. Prosdocimi. Padova-Firenze, Istituto di glottologia dell'Università di Padova, Circolo linguistico fiorentino, 1967, VII + 696 + 1 hartă, VIII + 339 p., in 8°.

În încheierea prezentării făcute volumului lui G. B. Pellegrini, *Le iscrizioni venetiche*, Pisa, 1956 (StCl, III, 1961, p. 478), ne exprimăm dorința ca autorul să reia editarea textelor într-o înfățișare tehnică demnă de valoarea operei. Acestei dorințe, comune tuturor celor care se